

Podiumverlichting, verf voor de schilderles, verwarming van de dansstudio... Welke duurzame keuzes maakt de cultuursector?

Door Bjorn Schrijen • 20 juni 2019 • Leestijd: 5 min

Thuis scheid je afval en ben je milieubewust bezig, maar doe je dat ook als je schilderles geeft of festivals organiseert? Ook de verf die je cursisten gebruiken en de plastic bekertjes voor je bezoekers hebben impact op het milieu. Bjorn Schrijen roept op tot het ontwikkelen van een duurzame culturele sector. Lees de resultaten van een nieuw onderzoek naar de culturele sector en duurzaamheid.

'Duurzaam project: een bioscoop vol creatieve én circulaire oplossingen'. 'Parkpop volledig groen in 2020'. 'Hermitage heeft 316 zonnepanelen gekregen'. Zomaar drie koppen uit een voorjaar waarin het klimaat – met klimaatspijbelars, klimaatdrammers en klimaatverkiezingen – vaak langskwam aan talkshowtafels en in nieuwsprogramma's. Ze laten zien dat ook organisaties in de cultuursector inzetten op verduurzaming. Maar hoe leeft het onderwerp eigenlijk in de gehele sector?

Feit is: de cultuursector legt op veel manieren beslag op water, energie en grondstoffen, en culturele instellingen veroorzaken afval en uitstoot van broeikasgassen. Dat varieert van de plastic bekertjes waaruit festivalbezoekers een biertje drinken tot het plattgrondje waarmee bezoekers in een museum hun weg zoeken, tot de verwarming van de ruimte waarin schilder- of danslessen worden gegeven.

De ecologische voetafdruk van de sector is weliswaar bescheiden ten opzichte van de gehele Nederlands economie, maar toch zijn er goede redenen om de cultuursector te verduurzamen.

Goede redenen om te verduurzamen

Op de eerste plaats: de vergroening van Nederland vraagt om actie van alle sectoren. Daarnaast hebben culturele instellingen het voordeel dat zij duurzaamheid kunnen stimuleren bij de vele miljoenen bezoekers en cursisten die zij jaarlijks ontvangen. Bovendien kan de aanpak van verduurzaming in deze creatieve sector andere sectoren inspireren.

Ook organisaties zelf kunnen profiteren van verduurzaming. Het zorgt ervoor dat ze beter voorbereid zijn op mogelijke toekomstige regelgeving en op vragen van bezoekers, artiesten, leerlingen, cursisten en partners. De investeringen kunnen uiteindelijk leiden tot kostenbesparingen. Die kunnen flink oplopen, laten de Britse organisaties zien die door de

Arts Council gesubsidieerd worden. Sinds zij in 2012/2013 verplicht werden om aan verduurzaming te werken, bespaarden de 469 organisaties samen 16,5 miljoen pond aan energiekosten (Julie's Bicycle 2018).

Hoe denken culturele organisaties over duurzaamheid?

Hoe denken culturele organisaties over duurzaamheid? Om hierachter te komen verspreidden de Boekmanstichting en Bureau 8080 in het voorjaar van 2019 een enquête onder culturele organisaties. Met deze enquête wilden we inzicht krijgen in:

- De attitude van organisaties ten opzichte van verduurzaming;
- welke verduurzamingsactiviteiten organisaties al ontplooiën;
- eventuele problemen of knelpunten die zij hierbij ervaren.

De enquête is ingevuld door 258 zeer uiteenlopende organisaties, al zijn niet alle soorten organisaties even goed vertegenwoordigd. Ook is het mogelijk dat organisaties die duurzaamheid al erg belangrijk vinden, de vragenlijst vaker hebben ingevuld dan organisaties die nog niet met verduurzaming bezig zijn.

Dát respondenten duurzaamheid belangrijk vinden, blijkt duidelijk uit de resultaten. Het belang om de eigen organisatie en de gehele sector te verduurzamen, beoordelen zij gemiddeld met een 8,5 en een 8,6. Dat gevoelde belang zetten zij ook om in daden. Vrijwel alle respondenten geven aan al enigszins te werken aan verduurzaming. Voor de meeste organisaties gebeurt dit vanuit een intrinsieke motivatie: zij vinden het belangrijk of willen bewustwording bij bezoekers stimuleren. Redenen die zij ook noemen zijn: voorbereiding op de toekomst en het eigen imago.

Respondenten blijken gemiddeld al op zes verschillende concrete manieren met verduurzaming bezig te zijn. Meer dan driekwart van de organisaties probeert afval (vooral plastic, papier en glas) te scheiden of te verminderen. Energiezuinige apparatuur en groene stroom volgen als meest genoemde activiteiten. Opvallend is dat activiteiten om de bezoeker te informeren relatief weinig genoemd worden, terwijl bewustwording wel een vaak genoemde reden om te verduurzamen is.

Tabel 1 - Door culturele organisaties ontplooid activiteiten om te verduurzamen, als aandeel van alle respondenten

Activiteit om te verduurzamen	Aandeel
Scheiden en/of verminderen van afvalstromen	78,3 %
Gebruik van energiezuinige verlichting	62,0 %
Gebruik van groene stroom	44,6 %
Recycling van materialen	42,9 %
Medewerkers informeren over duurzaamheid	42,4 %
Gebruik van energiezuinige apparatuur	41,3 %
Serveren van (overwegend) biologische producten	32,6 %
Medewerkers stimuleren om met het openbaar vervoer te komen	28,3 %
Bezoekers stimuleren om met het openbaar vervoer te komen	25,5 %
Serveren van (overwegend) vegetarische producten	25,0 %
Verminderen van het watergebruik	25,0%
Verbeteren van isolatie	24,5 %
Verlagen van de binnentemperatuur	21,2 %
Bezoekers via social media, website of nieuwsbrief informeren over duurzaamheid	19,6 %
Het programmeren van activiteiten of voorstellingen over duurzaamheid	19,0 %
Bezoekers tijdens hun bezoek informeren over duurzaamheid	19,0 %
Zelf opwekken van stroom	18,5 %
Er is specifiek beleid op het gebied van duurzaamheid	9,8 %
Serveren van (overwegend) veganistische producten	8,7 %
Mijn organisatie doet niks op het gebied van duurzaamheid	4,3 %
Anders, namelijk...	15,2 %

De meeste respondenten pakken verduurzaming evenwel nog niet structureel aan. Bij meer dan de helft van de organisaties is niemand verantwoordelijk voor verduurzaming, wordt de voortgang niet gemonitord, en vindt er geen samenwerking met andere organisaties plaats.

Ruim 80 procent van de respondenten wil in de toekomst actiever verduurzamen, maar noemt daarbij verschillende knelpunten. Soms zijn die praktisch van aard. Veel organisaties zitten bijvoorbeeld in een gehuurd of monumentaal pand, waaraan niet zomaar aanpassingen mogelijk zijn. De meest genoemde knelpunten zijn echter gebrek aan kennis, tijd, en bovenal: geld.

Organisaties hebben dan ook behoefte aan praktische begeleiding, kennis en financiële ondersteuning.

Handvatten voor de toekomst

De resultaten van het onderzoek bieden praktische handvatten en inspiratie voor organisaties die zelf willen verduurzamen, maar ook voor beleidsmakers die duurzaamheid willen

stimuleren. In de enquête hebben respondenten namelijk twee mogelijke beleidsinterventies beoordeeld:

1. Een verplichte, maar inhoudelijk vrijblijvende paragraaf, over verduurzaming in subsidieaanvragen.
2. Een variant waarbij ook maatregelen om te verduurzamen verplicht worden.

Over beide opties zijn de meeste respondenten positief, maar zij plaatsen hierbij wel kanttekeningen. Financiële ondersteuning en maatwerk zijn nodig, en er moeten eerst duidelijkere begrippen en meer kennis over duurzaamheid komen.

De onderzoeksresultaten tonen dat de meeste organisaties graag willen verduurzamen, en laten ook zien wat zij nodig hebben om deze ambities te verwezenlijken. De vruchtbare grond voor verduurzaming is kortom aanwezig. We nodigen iedereen dan ook van harte uit om de komende tijd samen na te denken hoe daar een duurzame culturele sector uit kan bloeien.

Het onderzoek werd gedaan door Boekmanstichting en Bureau 8080. De volledige onderzoeksresultaten en inspirerende interviews kun je downloaden via www.boekman.nl.

Literatuur: Julie's Bicycle (2018) Sustaining great art and culture: environmental report 2017/2018. Manchester: Arts Council England.

Foto: MAAS Lisbon, Portugal, confrontational plastic waste©Martijn Baudoin, unsplash.com